

1. SHEMOT 35 – MOSHE GATHERS THE NATION TOGETHER

(א) וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְקֻנֹּק לַעֲשׂוֹת אֹתָם: (ב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבֹּת שַׁבְּתוֹן לִיקְנֹק כָּל הָעֲשֵׂה בּוֹ מְלָאכָה יוּמָת: (ג) לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת: (ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְקֻנֹּק לֵאמֹר: (ה) קָחוּ מֵאֲתַנְּכֶם תְּרוּמָה לִיקְנֹק כָּל נְדִיב לִבּוֹ וְבִיָּאֵה אֶת תְּרוּמַת יְקֻנֹּק זָהָב וְכֶסֶף וְנַחְשָׁת:

1. Moses called the whole community of the children of Israel to assemble, and he said to them: "These are the things that the Lord commanded to make. 2. Six days work may be done, but on the seventh day you shall have sanctity, a day of complete rest to the Lord; whoever performs work thereon [on this day] shall be put to death. 3. You shall not kindle fire in any of your dwelling places on the Sabbath day." 4. And Moses spoke to the entire community of the children of Israel, saying: "This is the word that the Lord has commanded to say: 5. 'Take from yourselves an offering for the Lord; every generous hearted person shall bring it, [namely] the Lord's offering: gold, silver, and copper..."

2. ABARBANEL – WHY SHABBAT? WHY THE REPETITION?

השאלה הא': אם היה שמה הקהיל את כל ישראל לצוותם על מלאכת המשכן, וכמו שאמר "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם", למה התחיל במצות השבת "ששת ימים תעשה מלאכה"? וכבר באה המצוה הזאת במן, ובסיני בעשרת הדברות, ועל מעשה המשכן? ומה צורך לזכרה פה פעם אחרת? והנה כפי תשא נזכרה אחרי המשכן, וכאן בתחלתו: **והשאלה הב':** במה שאמר משה בתחלת דבריו "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם", ואין ספק שעל מלאכת המשכן וכליו אמרו, ומיד אחרי שזכר מצות השבת חזר ואמר שנית "ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' וגו'. והוא דבור כפול?

...אחרי שירד משה מן ההר צוה לכל עדת בני ישראל, שכולל האנשים והנשים, שיתקבצו כלם באהל מועד ... כדי שישמעו מפיו מה שצוה השם לאמר להם, והוא שיתנדבו למלאכת המשכן ... כי כאשר הגיד להם הסליחה והמחילה שכפר ה' בעד חטאתם [חטא העגל] ושהלך בתוכם שכניתו ויעשה להם נפלאות "אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים", והיו על זה כל ישראל שמחים וטובי לב, אז ראה לספר להם ענין המשכן ... כי כיון שנתרצה להם הקב"ה ונתן להם לוחות שניות וכתר ברית עמהם ללכת שכניתו בתוכה, הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולתם, ולמה שאמר לו בראשונה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ולכן, אחרי שעברו ימי הכעס ובאו ימי הרצון, הוצרך משה לצוותם על מלאכת המשכן. ועל זה אמר "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם".

והקדים להזהיר על מצות השבת להודיעם כי בששת ימי השבוע יעשו מלאכת אלה הדברים מהמשכן וכליו, ולא ביום השבת שהוא קודש לה', כי אין מלאכת המשכן דוחה את השבת. ואמר "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", להגיד שלא לבד שאר המלאכות אסורות בשבת, אבל גם מלאכת אוכל נפש אסורה בו, כי לא יבערו ביום המקודש הוא אש בשום מקום לאפות את הפת ולבשל את הבשר ... והוצרך לומר זה אחרי שאמר בכלל "לא תעשה כל מלאכה", לפי שנאמר בחג המצות "לא תעשה כל מלאכה", ואין אוכל נפש בכלל. ומפני זה הוצרך לפרש כאן שאין כן השבת, כי אפילו עשיית האוכל נפש אסורה בו.

ואמר "בכל מושבותיכם" להגיד שאין המצוה הזאת תלויה בארץ, כי אף בחוצה לארץ "בכל מושבותיכם" למעט חייבין. גם אמר זה מפני שבמקדש יבערו אש ביום השבת על המזבח, לכן אמר כאן "בכל מושבותיכם" למעט את המקדש שאינו בכלל הזה. ומפני שהפסיק הדברים בענין השבת, חזר לענין הצוואה ממעשה המשכן באמרו "ויאמר משה לכל עדת בני ישראל זה הדבר אשר צוה ה'..."

3. KLI YAKAR – WHY 'VAYAKHEL'?

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. פירש רש"י למחרת יום הכפורים. ובפרשת יתרו כתיב (שמות יח ג) ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם. ופירש רש"י שם כי זה היה למחרת יום הכפורים.

ונראה לפרש שידוע שהקהל זה היה להודיע להם מצות המשכן והנדבה, והיה משה חושש פן יתנדב אחד מהם למשכן דבר שאינו שלו והוא חושב כי הוא תופסו בדין וזה לא יתכן לבנות הבית הגדול והקדוש הזה מן הגזל, על כן הכריז משה תחילה מי בעל דברים יגש אלי למשפט באופן שכל העם על מקומו יבוא בשלום, ונודע לכל אחד מה שהוא שלו או אינו שלו על ידי שהיה דן ביניהם, ואז היה מודיעם ענין הנדבה לאמר קחו מאתכם תרומה לה', ומאתכם היינו משלכם ולא משל חברכם דאם לא כן מאתכם מיותר.

ואף על פי שבלי ספק לא היה יכול לשפוט את כל העם ביום אחד ואפילו באותו יום לא היה שופט כל היום כי אף על פי שנאמר (שם) מבוקר עד ערב, דאם לא כן אימתי הודיעם מעשה המשכן, מכל מקום גם הנדבה לא נשלמה ביום אחד ואולי היה מודיעם שכל דבר ששנים חלוקים עליו שלא יתנום נדבה עד כי יתברר תחילה הדין עם מי.

ועל צד הרמז נאמר שהקהל זה היה לתווך השלום ביניהם, כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת. ואחר שרצה להודיעם מעשה המשכן שיהיו כולם שותפים בו דומה כאילו הושיב את כולם במדור אחד, ועל כן הוצרך להקהילם תחילה שיהיו באגודה אחת. ועל כן פירש רש"י שהיה זה למחרת יום הכפורים לפי שכל החניות היו במחלוקת ותרעומות חוץ מן החניה שקודם מתן תורה שנאמר (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וגו' ואם כן איך אפשר להקהילם בזמן שהם מחולקים ואין דעתם שוה ואין זה זמן מוכן, לזה מצא משה להקהילם כרצונו למחרת יום הכפורים, כי ביום כיפור השלום מתווך ביניהם ובעצם היום ההוא כולם באגודה אחת, על כן היה בנקל להקהילם ביום המחרת כל זמן ששלום האתמול קיים, אבל אם יום או יומים יעמוד אז לא יוקם השלום כי כבר נתפרדה החבילה וכל איש לדרכו פונה, וכדי שלא יתנגד אל השלום דברי ריבות שביניהם בעסק ממון, על כן ישב משה גם לשפוט בעצם היום ההוא כדי שמכל צד יהיה שלום ביניהם, ואז יהיו ראויין לדור במדור אחד דהיינו המשכן המשותף לכולם.

4. MALBIM – INSTRUCTIONS TO DO AND INSTRUCTIONS NOT TO DO . . .

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות. יפלא מאד איך אמר שצוה ה' לעשות הלא הצווי דפה שהוא שלא לעשות מלאכה בשבת ואינה לעשות רק שלא לעשות! ופי' חז"ל שמ"ש ששת ימים תעשה מלאכה הוא צווי על מלאכת המשכן שיעשה בששת ימי החול, והוא הצווי לעשות. ואמר שהגם שנצטויתי לעשות מלאכת המשכן כל ימות החול בכ"ז יום השביעי קדש, ואסור לעשות בו אף מלאכת המשכן. שמן הסברא היינו אומרים כמו שעבודה דוחה שבת, כן מלאכת המשכן וכליו שהם מכשירי העבודה אם א"א לעשותם בחול, כגון שנטלה קרנו של מזבח או נפגמה סכין של שחיטה בשבת מותר לתקנם, קמ"ל שאף מלאכה שצוה ה' לעשות בששת הימים לא תעשה בשבת.

5. MALBIM – CHARITY STARTS IN THE HEART (SHEMOT 35:21)

וַיָּבֹאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נִשְׁאוֹ לִבּוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶת תְּרוֹמַת ה' לְמִלְאֶכֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְלְכָל עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ.

“And everyone who excelled in ability and everyone whose spirit moved him came, bringing God his offering for the work of the Tent of Meeting and for all its service and for the sacred vestments.”

יש הבדל בין נדיב לב ובין נדיב רוח. שהרוח פנימי יותר מן הלב. שהלב הוא הכלי החיצוני והרוח הוא הפנימי. הרוח הוא מעלה ציורים מעומק הנפש ומגלה אותם על פני הלב, והלב הוא הכח המושל

והבחירה. ויש שרוחו רוח נדיבה, היינו שהוא מלא מצויורים טובים לנדיבות שיצייר ברוחו טוב מדה הזאת, ובכ"ז הלב שהוא כח המושל שבו אינו בוחר להתנדב מאהבת הממון והבצע.

ויש שרוחו אינו נדיב לצייר בטוב מדת הנדיבות ובכ"ז יש לו לב נדיב ואוהב לפזר ולתת כי הממון אינו חשוב בעיניו. ולכן אמר פה שבאו כל איש אשר נשאו לבו, שכח המושל והבחירה שלו התנדב ברצון טוב. וכל אשר נדבה רוחו מאשר צייר ברוחו תועלת הנדבה הזאת וגודל ענינה.

ובדרך הדרוש הנה עיקר תרומת ה' אשר חלה עליו הקדושה היה נדבת הלב ותשוקת הרוח להתנדב, זה היה עיקר הנדבה, כמ"ש מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, שעיקר התרומה היה נדבת הלב. והנה היה בין בני ישראל עניים שלא היה בידם כל מאומה להתנדב, אבל התנדבו ברוחם, היינו שחשבו ברוחם שאם היה להם עושר גדול היו מתנדבים כל המשכן וכל כליו והיו עושים הכל משלהם.

וה' שיודע מחשבת לבם קבל הסכמתם זאת כאלו התנדבו בפועל, והיה להם יתרון מן המתנדבים שלא נחשב להם רק מה שהתנדבו בפועל, אבל לאלה חשב ה' כאילו הביאו מנדבתם את כל המשכן ואת כל כליו. וז"ש ויבואו כל איש אשר נשאו לבו, ר"ל שכל איש מהמתנדבים לא נתנו רק מה שנשאו לבו, כסף או זהב או נחושת. אבל וכל אשר נדבה רוחו, מי שלא הביאו בפועל רק שרוחו לבד נדבה, שחשב בלבו שרוצה לבנות כל המשכן משלו לכשתגיע ידו, אותו ר"ל נדיבת רוח הזה הביאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד ולכל עבודתו ולבגדי הקדש, שנחשב להם כאלו הביאו כל האהל וכל כליו וכל בגדי הקדש.

6. KLI YAKAR – WHAT'S WITH THE MISSING 'YUD'?

וְהַנְּשֵׂאִים הַבִּיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֵּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמְּלֵאִים לְאֶפֶוד וְלַחֹשֶׁן.

"And the Nesi'im brought lapis lazuli and other stones for setting for the ephod and the breastplate."

אמרו חז"ל לפי שנתרשלו בנדבה זו ולא הביאו נדבתם כי אם לבסוף על כן נחסר אות יו"ד משמם והנשאים חסר כתיב. כי באמת לא היה להם להמתין עד לבסוף כי אולי יתנו ישראל כל הצורך ולא יהיה להם חלק בכל המשכן. ומה שנחסר יו"ד לפי שאמר הקב"ה אצל הנשיאים היתה בלי ספק רוח גאווה באומרם דרך התפארות מי ימלא מה שאנחנו מחסרים אבל אנחנו ממלאים כל מה שהציבור מחסרים. על כן לקח הקב"ה משמם אות יו"ד כי רק אות זה מן השם הגדול היה חקוק בשמם ואותו לקח ה' מהם לומר אין כאן מקומו. ונוכל לומר עוד, לפי שכל המשכן היה כפרה על מעשה העגל שגרם שבירת הלוחות ואותיות קדושות פורחות. וידוע שהאותיות יש בהם יותר קדושה מן הלוחות, על כן הביאו כל העם לנדבה שלוש עשר דברים האמורים בפרשת תרומה לכפר על שגרמו פריחת אותיות הלוחות הנדרשים בשלוש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם. ולא היו הנשיאים יכולין להביא עוד שום דבר נדבה המתיחס אל כתב הלוחות שהוא העיקר, והוצרכו להביא שתי אבני שוהם לכפרה על שבירת שתי אבני הלוחות וכפרה זו אינה חשובה כמו כפרת העם. על כן נחסר אות יו"ד משמם כי לא היה חלק להם באותה כפרה הבאה על כתב יו"ד הדברות דהיינו האותיות הפורחות.